

XXII.

Et Par Aktstykker til Mag. Jakob Worms
Historie.*Ved Holger Fr. Rørdam.*

Om den bekjendte Paskillant, Mag. Jakob Worm, Præst ved Graabrødre Kirke i Viborg, er for nylig i Historisk Arkiv (1884) XI, 241 flg. og XII, 19 flg. af Pastor Vilhelm Bang leveret et udførligt »Livs- og Tidsbillede«. Nærværende Stykker kunne særlig tjene til at oplyse et enkelt Punkt i Mandens Historie, og give maaske Antydning om Grunden til en Del af den Bitterhed, der fyldte hans Sjæl og bragte ham i Fordærvelse. Stykkerne findes i Afskrift med Worms egen Haand i Fyns Bispearkiv, vistnok fordi han har sendt sin Stiffader, Biskop Kingo, Papirerne, for at han skulde tage sig af Sagen.

Vi Frederik III etc. Gjøre alle vitterligt, at eftersom vi allernaadigst haver forordnet Mag. Jakob Worm til at være Vice-Lector Theologiæ udi Viborg, og han nu for os allerrund. haver ladet andrage sine itzige slette Vilkaar og Tilstand, saa vel som den ringe Indkomst, til bem. Lectorat ligger, naar han end engang efter den nuværende Lectoris dødelige Afgang dertil kunde gelange: da haver vi af sær kgl. Naade og efter bem. Mag. Jacob Worms allerrund. Ansøgning og Begjæring allern. bevilget og forundt, saa og hermed bevilger og forunder hannem Sønderbeg i bem. Viborg Stift med tilliggende Annexer, Nørrebeg og Lesten, saaledes, at om den nuværende Sognepræst, Hr. Jesper, for Alderdom eller Svaghed efter egen Begjæring nogen Hjælp til sit Embedes Forretning behøvede, skal bem. Mag. Jacob Worm hannem som Medtjener eller Vice-Pastor her udi til Hjælp komme og tilbørligen gaa tilhænde, og da lade sig nøje med hvis billig Underholdning Sognepræsten hannem vil efter egen gode Vilje og vores Superintendents Sigelse forunde. Mens naar bem. Hr. Jesper ved Døden afgaar, eller og Kaldet i andre Maader lovligen ledigt vorder, skal bem. Mag. Jacob Worm udi hans Sted være Sognepræst der samme Steds og forskrevne Kald nyde og have med hvis Indkomst og Rettighed der til, hans Formand for hannem nydt og haft haver; og derforuden, naar den nuværende Lector Theologiæ, Mag. Peder Villumsen Paludanus, ved Døden afgaar, da tillige med endogsaa nyde bem. Lectorat med dertil hørende Indkomst og Rettighed efter vores den 12 Juni sidst forleden hannem derpaa givne Brevs videre Indhold og Formelding; dog med saa Skjel, at han begge Embeder tilbørligen forestaar, og Kaldet enten selv eller ved en dygtig Medtjener saaledes forsvarligen forsyner, at Tjenesten ikke vorder forsømmet, eller Nogen billig Aarsag skal have sig derover at besvære. Forbydendes etc. Givet paa vort Slot Kjøbenhavn den 14 Octob. Anno 1669. Under vort Signet.

Friderich.

Paa dette Kongebrev ligesom ogsaa paa sin Udnævnelse til Vice-Lector modtog M. Jacob Worm efter Chri-

stian V's Tronbestigelse en kgl. Stadfæstelse, der slutter saaledes:

Da ville vi ovenbemeldte Breve udi alle deres Ord, Clausuler og Punkter, eftersom de her oven indført findes, allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmerer og stadfæster. Hvis og af Lectoratets Indkomst formedelst Godsets Udlæg til Ryttergaarde kunde afgaa, ville vi i andre Maader igjen søge allern. at erstatte. Givet paa vort Slot Kjøbenhavn d. 17. Augusti Ao. 1670.

Trods denne kgl. Stadfæstelse udvirkede dog Sognepræsten ved Viborg Domkirke, Mag. Søren Sevel, et Kongebrev af 16de Oktober 1680 af det Indhold, at til Erstatning for det Kommungods, som var kommet fra Domkirken, skulde han have Beg Kald, som Jakob Worm i nogle Aar havde nydt, og ingen Tjeneste derfor skal have forrettet. Herimod indgav Worm følgende Supplication:

Stormægtigste Monark, allernaadigste Arvekonge, ville atter anse udi kgl. Naade denne min underd. højttængende Supplication. Saasom en ung Magister, ved Navn Søren Sevel, har erlanget Ed. Kgl. Maj.s Brev paa Domkirken i Viborg, og efter (jeg veed ikke hvis) Angivelse har faaet mit lidet Kald Nørbeg fra mig under denne Prætext, at jeg det udi nogle Aar haver nydt og skal dog ingen Tjeneste derfor have forrettet: da er min Underdanigheds Svar imod slig vrang Beretning, som følger: Anno 69 d. 12 Junii gav Ed. Kgl. Maj.s sl. Hr. Fader mig Expectantbrev paa Lecturam Viburgensem, og for samme Lecturæ Løns Ringhed gav højlovlig sl. Kong Frederik mig dette lidet Nørbeg Kald til Lønnens Forbedring af Dato 14 Oct. 69. Begge disse kgl. Benaadninger er af Ed. Mj. confirmeret og stadfæstet d. 17 Aug. 70. Men da Godset kom fra Lectura til Rytterhold, gav Ed. Kgl. Mj. det lidet Graabrødre Kald i Viborg til Refusion, af Dato 28 Febr. 77, saa at baade Graabrødre og Nørbeg er begge lagt til Lectoratet af tvende højlovlige Konger, da dog begge Kald kan efter Kirkens Bøgers Bevisning ej importere 100 Tdr. Korn, som er mer end lidet

for en Lector at underholde og tvende Capellaner med hannem for samme Kirker at forsyne. Anlangende nu den Prætext, ved hvilken Nørbeg er mig fratagen, nemlig at jeg ingen Tjeneste deraf til Dato haver forrettet, da svares underd., at jeg udi samme lidet Nørbeg Kald haver enten ved mig selv eller ved en dygtig Medtjener Kirketjenesten forsynet efter sl. Kong Frederiks expres Tilladelse udi mit Benaadningsbrev. Men som samme lidet Kald er paa min Person lagt til Læsestolen i Viborg til Løns Forbedring, da burde og kunde jeg ikke forrette nogen Tjeneste ved Lecturam, før senior Lector enten ved Døden afgik, eller ved Alder, Sygdom og Skrøbelighed min Tjeneste behøvede, efter mit Benaadningsbrevs tydelige Bogstave af Dato 12 Junii 69; og har jeg hans skriftlige Haand derpaa, at han selv vilde forrette samme sit Embede, saa længe Gud gav ham Kraft, saa han ikke har begjæret min Tjeneste eller den behøvet, da dog jeg har været parat og villig hannem med min Tjeneste til Hjælp at komme, om han det havde behøvet og begjæret. Saa har jeg da ikke forbrudt mig i ringeste Maade imod mine Bestallingsbrevs Bogstaver, og formoder derfor i største Underdanighed, at jeg ej heller haver samme mit Kald forbrudt eller forkast, burde ej heller for Efterstræberes mig paadigtede Mistankes Skyld forlise mit fattige nødtørftige Brød, med mindre Ed. kgl. Mj.s absolute Vilje det saaledes vil ordinere. Thi kan Ed. kgl. Mj. klarlig erfare, at ommeldte Prætext er af mine Uvenners Affecter, Had og Efterstræbelse, min Velfærd til Skade og til mit Kalds Fratagelse, foregiven. Jeg beder derfor i største Underdanighed, at jeg maa dog beholde samme Nørbeg Kald, som tvende allern. Konger paa saa lovlig en Maade af egen Mund med Haand og Segl mig forlenet og stadfæstet haver; dog alt efter Kongens gode Velbehagelighed og allern. Anordning. De evige og naadige Himle skal derfor give Ed. kgl. Mj. og det ganske kgl. Arvehus fuldkommen og fornøjelig Vederlag med florerende selvønskelig Lykke, Glæde og Velstand.

Saa vidt M. Jacob Worms Andragende, der dog ikke førte til det ønskede Resultat, da Nørbeg Sognekald fremdeles forblev som et Vicepastorat under Viborg Domkirke, hvilket det har været til ind i dette Aarhundrede.

Til foranstaaende Aktstykker føje vi endnu et Kongebrev, henhørende til den Tid, da Worm var bleven fængslet og man søgte Beviser imod ham.

Christian dend femte (osv.). Vor Naade tilforn. Voris allernaadigste Villie oc Befaling er, at du i Voris Nafn strax beordrer tvende Præster udi Vor Kiøbsted Ottense, som uformerket hafver at forføye sig i een Feldt-Præstes, ved nafn Hr. Rasmus Strangesen Nachskouf, som sig der i Ottense skal opholde, hans Logement, oc der i Voris General-Fiscals fuldmægtiges nerværelse med fliid at eftersee, om iblant hans Papirer eller andre sager icke kand findes nogen Pasquil eller anledning til correspondentz imellem hannem oc Mag. Jacob Worm, Sognepræst til Graabrødre Kircke udi vor Kiøbsted Viborg, oc saa fremt de noget saadant skulde ofverkomme, da dig det med en rigtig fortegnelse derpaa under deris oc bem^{te} Hr. Rasmus Strangesens hænder at tilstille, hvilket du Os saa, det snariste muligt er, allerunderdanigst hafver at tilskicke. Ellers ville Vi, at du alvorligen tilholder ofvenbem^{te} tvende Præster saa vel som oc Hr. Rasmus Strangesen, at de ingenlunde aabenbarer noget heraf for nogen, ihvem det oc være kunde, mens saa kier dennem Voris Naade er, det hos sig self fordult holder, saa oc at du især befaler for^{ne} Hr. Rasmus Strangesen, saa snart inquisitionen er skeet, sig hid ofver til Voris Kongl. Residentz Stad Kiøbenhafn uden ophold at forføye, videre ordre her at ervarte. Dermed skeer Vor Villie. Befalendis dig Gud. Skrefvet paa vort Slot Kiøbenhafn dend 28 Decembr. Anno 1680. Under vort Camer-Zignet.

Christian.

C. Schøller.

Udskrift: Os Elskel. Velærværdige Mag. Thomas Kingo, Superintendent ofver Fyens Stift.

Orig. i Fyns Bispearkiv, Stiftets alm. Breve 61.
